Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (седми състав)

26 септември 2024 година*

„Преюдициално запитване — Работници мигранти — Социална сигурност — Приложимо законодателство — Регламент (ЕИО) № 1408/71 — Членове 13 и 14а — Регламент (ЕО) № 883/2004 — Член 11 и член 13, параграф 2 — Самостоятелно заето лице, което осъществява дейността си едновременно на територията на две или повече държави, сред които държава — членка на Европейския съюз, държава от Европейската асоциация за свободна търговия, страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, и Конфедерация Швейцария — Член 87, параграф 8 — Понятие „съответното положение“ — Споразумение за Европейското икономическо пространство — Споразумение между Европейската общност и нейните държави членки, от една страна, и Швейцарската конфедерация, от друга страна, относно свободното движение на хора“

По дело C-329/23

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Verwaltungsgerichtshof (Върховен административен съд, Австрия) с акт от 9 май 2023 г., постъпил в Съда на 25 май 2023 г., в рамките на производство по дело

Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen

срещу

W M,

при участието на

Bundesminister für Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz,

СЪДЪТ (седми състав),

състоящ се от: F. Biltgen (докладчик), председател на състава, N. Wahl и M. L. Arastey Sahún, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

* Език на производството: немски.

като има предвид становищата, представени:

– за W M, от A. Wittwer, Rechtsanwalt,

– за австрийското правителство, от A. Posch, J. Schmoll и E. Samoilova, в качеството на представители,

– за чешкото правителство, от J. Benešová, M. Smolek и J. Vláčil, в качеството на представители,

– за правителството на Княжество Лихтенщайн, от A. Entner-Koch и R. Schobel, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от F. Clotuche-Duvieusart и B.-R. Killmann, в качеството на представители,

– за Надзорния орган на ЕАСТ, от M. Brathovde, E. Gromnicka и M.-M. Joséphidès, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването, от една страна, на Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, в изменената му и актуализирана редакция съгласно Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35 и поправка в ОВ L 32, 2008 г., стр. 31), изменен с Регламент (ЕО) № 631/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 г. (ОВ L 100, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 32) (наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“), и от друга страна, на Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 166, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 82 и поправка в ОВ L 33, 2008 г., стр. 12), изменен с Регламент (ЕС) № 465/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г. (ОВ L 149, 2012 г., стр. 4) (наричан по-нататък „Регламент № 883/2004“), и по-конкретно на член 13, параграф 2 и член 87, параграф 8 от този регламент, разглеждани във връзка с Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 (ОВ L 284, 2009 г., стр. 1), изменен с Регламент № 465/2012.

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen (Социалноосигурителен институт за самостоятелно заетите лица, наричан по-нататък „SVS“) и W M по повод на отказа на този институт да издаде на W M удостоверение, че през периода от 1 януари 2017 г. до 31 март 2018 г. (наричан по-нататък „спорният период“) за него се е прилагала австрийската система за социална сигурност.

Правна уредба

Международното право

Споразумението за ЕИП

3 Съгласно член 1 от Споразумението за Европейското икономическо пространство от 2 май 1992 г. (ОВ L 1, 1994 г., стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 53, стр. 4), изменено със Споразумението за участието на Република България и Румъния в Европейското икономическо пространство (ОВ L 221, 2007 г., стр. 15) (наричано по-нататък „Споразумението за ЕИП“), целта на това споразумение е да подпомага постоянното и балансирано укрепване на търговските и икономически отношения между договарящите се страни, при еднакви условия на конкуренция и при спазване на същите правила за създаване на еднородно Европейско икономическо пространство, наричано „ЕИП“. За да се постигне тази цел, съгласно разпоредбите на Споразумението за ЕИП асоциирането включва в частност свободното движение на хора.

4 Член 2, буква б) от Споразумението за ЕИП предвижда, че за целите на това споразумение терминът „[д]ържави от [Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ)]“ означава Исландия, Княжество Лихтенщайн и Кралство Норвегия, а съгласно член 2, буква в) терминът „договарящи се страни“ по отношение на Европейския съюз и неговите държави членки означава или Съюзът и неговите държави членки, или Съюзът, или неговите държави членки.

5 Част III от Споразумението за ЕИП е озаглавена „Свободно движение на хора, услуги и капитали“, а глава 1 от нея, озаглавена „Работници и самостоятелно заети лица“, включва членове 28—30.

6 Член 28, параграф 1 от Споразумението за ЕИП предвижда, че се осигурява свободното движение на работници между държавите — членки на Съюза, и държавите от ЕАСТ.

7 Член 29 от Споразумението препраща към приложение VI към него за уредбата на свободното движение на работниците и самостоятелно заетите лица в областта на социалната сигурност.

8 Съгласно Решение на Съвместния комитет на ЕИП № 76/2011 от 1 юли 2011 година за изменение на приложение VI (Социална сигурност) и Протокол 37 към Споразумението за ЕИП (ОВ L 262, 2011 г., стр. 33), в сила от 1 юни 2012 г., приложение VI (Социална сигурност) към Споразумението за ЕИП обхваща Регламент № 883/2004 и Регламент № 987/2009 като „актове, на които се прави позоваване“. Преди тази дата във въпросното приложение е бил посочен Регламент № 1408/71.

9 В приложение VI към Споразумението за ЕИП също така се посочва, че за целите на това приложение и независимо от разпоредбите на Протокол 1 към Споразумението, „думите „държава/и-членка/и“, които се съдържат в посочените актове, се разбират като включващи в допълнение към значението им в съответните актове на [Съюза], Исландия, Лихтенщайн и Норвегия“.

Споразумението за СДХ

10 Член 8 от Споразумението между Европейската общност и нейните държави членки, от една страна, и Швейцарската конфедерация, от друга страна, относно свободното движение на хора, подписано в Люксембург на 21 юни 1999 г. (ОВ L 114, 2002 г., стр. 6; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 74, стр. 97, наричано по-нататък „Споразумението за СДХ“), е озаглавен „Съгласуване на системите за социална сигурност“ и гласи:

„Договарящите се страни предоставят условия в съответствие с приложение II за съгласуване на системите за социална сигурност с конкретната цел да:

а) […]

б) се определи приложимото законодателство;

[…]“.

11 В редакцията си, в сила от 1 април 2012 г., приложение II към Споразумението за СДХ е озаглавено „Координация на схемите за социална сигурност“ и член 1 от него гласи:

„1. Договарящите страни се договарят във връзка с координацията на схемите за социална сигурност да прилагат помежду си правните актове на Европейския съюз, на които се прави позоваване и които са изменени с раздел А от настоящото приложение, или правила, равностойни на такива актове.

2. Понятието „държава(и) членка(и)“, което се съдържа в правните актове, посочени в раздел А от настоящото приложение, се тълкува по такъв начин, че да включва Швейцария в допълнение към държавите, обхванати от съответните правни актове на Европейския съюз“.

12 Раздел А от приложение II към Споразумението за СДХ е озаглавен „Правни актове, на които се прави позоваване“, като в него са посочени в частност Регламенти № 883/2004 и № 987/2009, които заменят Регламент № 1408/71.

Правото на Съюза

Регламент № 1408/71

13 Съгласно член 2, озаглавен „Лица, обхванати от регламента“, Регламент № 1408/71 — който е отменен и заменен с Регламент № 883/2004, считано от 1 май 2010 г. — се прилага за лицата, към които се прилага или е било прилагано законодателството на една или повече

държави членки и които са граждани на държава членка или лица без гражданство или бежанци, живеещи на територията на някоя от държавите членки, както и към членовете на техните семейства и преживелите ги лица.

14 Дял II от Регламент № 1408/71 е озаглавен „Определяне на приложимото законодателство“ и съдържа в частност членове 13 и 14а.

15 Член 13 е озаглавен „Общи правила“ и гласи:

„1. Съгласно членове 14в и 14е, лицата, за които се прилага настоящият регламент, са подчинени на законодателството само на една-единствена държава членка. Това законодателство се определя в съответствие с разпоредбите в настоящия дял.

2. Съобразно разпоредбите на членове от 14 до 17:

а) […]

б) лице, което е самостоятелно заето на територията на една държава членка, е подчинено на законодателството на тази държава, дори и ако пребивава на територията на друга държава членка;

[…]“.

16 Член 14а от посочения регламент е озаглавен „Особени правила, приложими за други лица, освен моряците, които упражняват самостоятелна трудова заетост“, и предвижда:

„Разпоредбите на член 13, параграф 2, буква б) се прилагат при съблюдаване на следните изключения и обстоятелства:

[…]

2. Лице, което обичайно упражнява самостоятелна трудова заетост на територията на две или повече държави членки, е подчинено на законодателството на държавата членка, на чиято територия пребивава, ако упражнява част от дейността си на територията на тази държава членка. Ако лицето не упражнява никаква дейност на територията на държавата членка, в която пребивава, то е подчинено на законодателството на държавата членка, на чиято територия упражнява основната си дейност. Критериите за определяне на основната дейност са определени в регламента, посочен в член 98.

[…]“.

Регламент № 883/2004

17 Дял II от Регламент № 883/2004 е озаглавен „Определяне на приложимото законодателство“ и включва в частност членове 11 и 13.

18 Член 11, параграф 1 от Регламента гласи:

„Лицата, за които се прилага настоящият регламент, са подчинени на законодателството само на една държава членка. Това законодателство се определя в съответствие с настоящия дял“.

19 Член 13 от този регламент е озаглавен „Осъществяване на дейност в две или повече държави членки“ и параграф 2 от него гласи:

„Лице, което обичайно осъществява дейност като [самостоятелно] заето лице в две или повече държави членки[,] е подчинено на:

а) законодателството на държавата членка на пребиваване, ако то осъществява значителна част от дейността си в тази държава членка;

или

б) законодателството на държавата членка, в която е съсредоточена дейността му, ако то не пребивава в една от държавите членки, в която осъществява значителна част от дейността си“.

20 Член 87 от посочения регламент предвижда преходни разпоредби и параграф 8 от него гласи:

„Ако в резултат на настоящия регламент дадено лице е подчинено на законодателството на държава членка, различно от определеното в съответствие с дял II на Регламент [№ 1408/71], това законодателство продължава да се прилага, докато съответното положение остава непроменено и във всеки случай не повече от 10 години от датата на прилагане на настоящия регламент, освен ако съответното лице поиска да се подчинява на законодателството, приложимо съгласно настоящия регламент. Искането се подава в тримесечен срок след датата на прилагане на настоящия регламент до компетентната институция на държавата членка, чието законодателство е приложимо съгласно настоящия регламент, ако съответното лице става подчинено на законодателството на тази държава членка от датата на прилагане на настоящия регламент. Ако искането е подадено след изтичане на посочения срок, промяната на приложимото законодателство настъпва на първия ден от следващия месец“.

Регламент № 987/2009

21 Член 14 от Регламент № 987/2009 предвижда:

„[…]

5б. За целите на определянето на приложимото законодателство съгласно член 13 от [Регламент № 883/2004] няма да се вземат предвид незначителните по своето естество дейности. В тези случаи член 16 от [настоящия регламент] се прилага към всички случаи по настоящия член.

[…]

8. За целите на прилагането на член 13, параграфи 1 и 2 от [Регламент № 883/2004], „значителна част от дейността като заето или самостоятелно заето лице“, упражнявана в държава членка[,] означава, че значителна като количество част от всички дейности на заето или самостоятелно заето лице се извършва там, без непременно да представлява основната част от тези дейности.

За да се определи дали значителна част от дейностите се упражняват в държава членка, се вземат предвид следните примерни критерии:

а) […]

б) в случай на извършване на дейност като самостоятелно заето лице — оборотът, работното време, броят на предоставените услуги и/или доходът.

В рамките на цялостната оценка, по-малък от 25 % дял по отношение на посочените по-горе критерии представлява показател за това, че в съответната държава членка не се извършва значителна част от дейностите.

9. За целите на прилагането на член 13, параграф 2, буква б) от [Регламент № 883/2004], „мястото на съсредоточаване“ на дейността, извършвана в качество на самостоятелно заето лице, се определя, като се вземат предвид всички аспекти на професионалната дейност на това лице и по-специално местонахождението на постоянното седалище, обичайното естество или продължителността на упражняваната дейност, броят на предоставените услуги и намерението на съответното лице, за което свидетелстват всички обстоятелства.

[…]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

22 На 14 април 2020 г. W M, който е австрийски и лихтенщайнски гражданин, подава заявление до SVS да му издаде съгласно Регламент № 1408/71 формуляр E101, който да удостоверява, че австрийската система за социална сигурност се е прилагала за него през спорния период, през който е упражнявал лекарска професия като самостоятелно заето лице едновременно в Австрия, в Лихтенщайн и в Швейцария, в които е получавал съответно 19 %, 78 % и 3 % от доходите си.

23 Преди да започне на 1 януари 2017 г. допълнителна професионална дейност като самостоятелно заето лице в Швейцария, W M е упражнявал професионална дейност като самостоятелно заето лице едновременно в Лихтенщайн и в Австрия и поради факта на пребиваването си в Австрия е бил подчинен на австрийското законодателство в областта на социалната сигурност съгласно член 14а, точка 2 от Регламент № 1408/71.

24 Тъй като Регламент № 883/2004 заменя Регламент № 1408/71, SVS приема, че заявлението на заинтересования е за издаване на формуляр A 1 съгласно Регламенти № 883/2004 и № 987/2009; с решение от 21 октомври 2020 г. SVS отхвърля това заявление. В мотивите за отказа е посочено, че наистина в отношенията с Княжество Лихтенщайн — поради Споразумението за ЕИП, и в отношенията с Конфедерация Швейцария — поради Споразумението за СДХ, тези регламенти се прилагат за трите въпросни държави. В случая обаче нямало споразумение, което да обхваща едновременно държавите от ЕИП и Конфедерация Швейцария, и затова за дейностите на W M през спорния период трябвало да се прилагат разделно законодателствата на всяка от тези държави.

25 Bundesverwaltungsgericht (Федерален административен съд, Австрия) уважава жалбата на W M против това решение и постановява, че следва да му се издаде удостоверение, че през спорния период за него се е прилагала австрийската система за социална сигурност.

26 Посоченият съд приема, че случаят в главното производство трябва да се прецени въз основа на Споразумението за ЕИП, що се отнася до дейностите в Австрия и Лихтенщайн, и въз основа на Споразумението за СДХ, що се отнася до дейностите в Австрия и Швейцария, а във връзка с това следва да се определи дали професионалната дейност, извършвана от W M в Швейцария, представлява промяна по смисъла на член 87, параграф 8 от Регламент № 883/2004, поради което Регламент № 1408/71 вече да не е приложим за конкретния случай.

27 В резултат на тази преценка посоченият съд приема, от една страна, че що се отнася до Споразумението за ЕИП, за извършваната в посочените държави професионална дейност W M е бил подчинен на австрийското законодателство в областта на социалната сигурност съгласно член 14а от Регламент № 1408/71. Според този съд осъществяването на допълнителна едновременна професионална дейност в Швейцария е без значение от гледна точка на това споразумение и съответно не води до промяна на съответното положение по смисъла на член 87, параграф 8 от Регламент № 883/2004. От друга страна, въпросният съд приема, че що се отнася до Споразумението за СДХ, съгласно член 13 от Регламент № 883/2004 W M е бил подчинен също на австрийското законодателство в областта на социалната сигурност, тъй като е осъществявал значителна част от професионалната си дейност в Австрия, където е и пребивавал.

28 Verwaltungsgerichtshof (Върховен административен съд, Австрия), който е запитващата юрисдикция и разглежда ревизионна жалба на SVS против това съдебно решение, припомня, че определянето на приложимото законодателство в областта на социалната сигурност за гражданин на Съюза, който осъществява професионална дейност в няколко държави членки, се урежда от Регламент № 883/2004 във връзка с Регламент № 987/2009. Според запитващата юрисдикция тези регламенти се прилагат в отношенията с други държави въз основа на съответни споразумения, и по-точно в отношенията с държавите от ЕИП, включително Княжество Лихтенщайн — въз основа на Споразумението за ЕИП, и в отношенията с Конфедерация Швейцария — въз основа на Споразумението за СДХ.

29 Тази юрисдикция изразява съмнения дали принципът на единственост на приложимото законодателство, закрепен в член 13, параграф 1 от Регламент № 1408/71 и в член 11 от Регламент № 883/2004, допуска подход, при който въпросът кое е приложимото законодателство в областта на социалната сигурност съгласно правилата на Регламент № 1408/71 и № 883/2004, да се преценява разделно — от гледна точка на Споразумението за ЕИП, от една страна, и от гледна точка на Споразумението за СДХ, от друга. Според нея всъщност не е изключено при други обстоятелства, различни от обсъжданите в главното производство, подобна разделна преценка да може да доведе до едновременна приложимост на различни законодателства за едно и също лице и един и същ период. Затова запитващата юрисдикция намира за необходимо да отправи до Съда въпроса дали Регламенти № 1408/71 и № 883/2004 се прилагат в случай като обсъжданията в главното производство, а ако е така — как следва да бъдат прилагани.

30 Ако Съдът приеме, че тези регламенти се прилагат в конкретния случай, запитващата юрисдикция иска също така да установи как следва да се тълкува преходната разпоредба на член 87, параграф 8 от Регламент № 883/2004 при обстоятелства като разглежданите в главното производство.

31 Посочената юрисдикция отбелязва, че преди спорния период и започването на допълнителна професионална дейност в Швейцария W M е извършвал дейност като самостоятелно заето лице едновременно в Австрия и в Лихтенщайн и поради факта на пребиваването си в Австрия е бил подчинен на австрийското законодателство съгласно член 14а, точка 2 от Регламент № 1408/71. Регламент № 1408/71 обаче е заменен с Регламент № 883/2004, в който член 13, параграф 2 предвижда, че при осъществяване на дейност като самостоятелно заето лице в няколко държави членки законодателството на държавата членка по пребиваване се прилага само ако там се осъществява и значителна част от дейността, а ако не е така, то тогава се прилага законодателството на държавата членка, в която е съсредоточена дейността на заинтересования. Затова през спорния период за W M трябвало да е приложимо лихтенщайнското законодателство, доколкото значителна част от дейността му е осъществявана в Лихтенщайн. Съгласно член 87, параграф 8 от Регламент № 883/2004 обаче за заинтересования продължило да се прилага австрийското законодателство в областта на социалната сигурност, тъй като неговото положение останало непроменено след влизането в сила на този регламент.

32 Запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали представлява промяна на „съответното положение“ по смисъла на член 87, параграф 8 от Регламент № 883/2004 обстоятелството, че след като вече осъществява професионална дейност в две държави, сред които държава — членка на Съюза, и държава от ЕАСТ, страна по Споразумението за ЕИП, W M започва не особено значима допълнителна професионална дейност в трета държава, а именно Конфедерация Швейцария.

33 При тези условия Verwaltungsgerichtshof (Върховен административен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) При положение че гражданин на Съюза работи едновременно в държава — членка на Европейския съюз, в държава от ЕИП и ЕАСТ (Лихтенщайн) и в Швейцария, следва ли да се прилагат нормите на правото на Съюза относно определянето на приложимото законодателство в областта на социалната сигурност съгласно Регламент […] № 883/2004 във връзка с Регламент […] № 987/2009?

При утвърдителен отговор на първия въпрос:

2) Следва ли тогава Регламент […] № 883/2004 във връзка с Регламент […] № 987/2009 да се прилага по такъв начин, че въпросът за приложимото законодателство в областта на социалната сигурност да се преценява разделно в отношенията между държавата от Съюза и държавата от ЕИП и ЕАСТ, от една страна, и в отношенията между държавата от Съюза и Швейцария, от друга, и съответно за всеки от тези случаи да се издава отделно удостоверение за приложимото законодателство?

3) Налице ли е промяна на „съответното положение“ по смисъла на член 87, параграф 8 от Регламент […] № 883/2004, когато се започне дейност в нова държава, за която се прилага посоченият регламент, дори ако от това не следва промяна на приложимото законодателство нито съгласно Регламент […] № 883/2004, нито съгласно Регламент […] № 1408/71, а дейността е толкова несъществена по обем, че генерира само около 3 % от общия доход?

Във връзка с това има ли значение дали по смисъла на втория въпрос координацията в двустранните отношения следва да се извършва разделно — между участвалите до момента държави, от една страна, и между едната от тях и „новата“ държава, от друга?“.

По преюдициалните въпроси

34 С трите си въпроса, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали Регламент № 1408/71, както и Регламент № 883/2004 във връзка с Регламент № 987/2009 трябва да се тълкуват в смисъл, че се прилагат към случаите, в които гражданин на Съюза, който осъществява професионална дейност като самостоятелно заето лице едновременно в държава — членка на Съюза, и в държава от ЕАСТ, страна по Споразумението за ЕИП, започва допълнителна професионална дейност като самостоятелно заето лице в Швейцария. При утвърдителен отговор запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали законодателството в областта на социалната сигурност, което е приложимо в съответния случай съгласно тези регламенти, трябва да се определя разделно, тоест, от една страна, въз основа на Споразумението за ЕИП в отношенията между държавата членка и държавата от ЕАСТ, страна по Споразумението за ЕИП, а от друга страна, въз основа на Споразумението за СДХ в отношенията между държавата — членка на Съюза, и Конфедерация Швейцария.

35 Най-напред следва да се припомни, че видно от членове 28—30, а също и от приложение VI (Социална сигурност) към Споразумението за ЕИП, Регламенти № 883/2004 и № 987/2009 се прилагат в случаите, които имат връзка с държавите — членки на Съюза, и Княжество Лихтенщайн. Аналогично, Споразумението за СДХ, и по-конкретно член 8 и приложение II към него, предвижда, че тези регламенти се прилагат в случаите, които имат връзка с държавите — членки на Съюза, и Конфедерация Швейцария.

36 Оттук следва, че Регламенти № 883/2004 и № 987/2009 се прилагат към случаи като обсъждания в главното производство, при които гражданин на Съюза, който осъществява професионална дейност като самостоятелно заето лице едновременно в Австрия и в Лихтенщайн, започва допълнителна професионална дейност като самостоятелно заето лице в Швейцария.

37 Всяко друго тълкуване би означавало да се създаде пречка за гражданина на Съюза да ползва правата, които черпи от Регламенти № 883/2004 и № 987/2009, и като последица от това той да се окаже в неизгодно положение само защото е упражнил правото си на свободно движение не само в Лихтенщайн, но и в Швейцария.

38 От практиката на Съда обаче следва, че гарантираното в Споразумението за СДХ свободно движение на хора би било накърнено, ако гражданин на една от договарящите се страни е поставен в неравностойно положение в страната си по произход единствено поради това че е упражнил правото си на свободно движение (решение от 26 февруари 2019 г., Wächtler, C-581/17, EU:C:2019:138, т. 53). Подобно тълкуване също така не би било съобразено с факта, че Споразумението за ЕИП позволява на исландските, лихтенщайнските и норвежките граждани да се позовават на територията на Съюза на правата, които произтичат за тях от Регламенти № 883/2004 и № 987/2009, но същевременно е от полза и за гражданите на държавите членки, които могат да се позовават на тези права в посочените държави (решение от 26 септември 2013 г., Обединено кралство/Съвет, C-431/11, EU:C:2013:589, т. 55).

39 Следва освен това да се отбележи, че прилагането на Регламенти № 883/2004 и № 987/2009 към случай като обсъждания в главното производство, който се отнася до три различни държави, намалява риска заинтересованият да се окаже подчинен едновременно на законодателството в областта на социалната сигурност на няколко държави, понеже в съответствие със следвания от посочените регламенти принцип на единственост на приложимото законодателство обхванатите от тези регламенти лица следва да са подчинени на законодателството само на една държава членка, за да се избегнат усложненията, които могат да възникнат в резултат на едновременното прилагане на няколко национални законодателства, и за да се премахнат усложненията, които биха произтекли за лицата, които се движат в рамките на Съюза, в държавите от ЕАСТ, страни по Споразумението за ЕИП, и в Швейцария, в случай на пълно или частично кумулиране на приложимите законодателства (вж. в този смисъл решения от 6 юни 2019 г., V, C-33/18, EU:C:2019:470, т. 42, и от 13 октомври 2022 г., Raad van bestuur van de Sociale verzekeringbank (Периоди между назначения чрез агенции за временна заетост), C-713/20, EU:C:2022:782, т. 39).

40 Що се отнася до начина за прилагане на Регламенти № 883/2004 и № 987/2009 към случай като обсъждания в главното производство, трябва да се констатира, че доколкото тези регламенти се прилагат на две различни правни основания, а именно Споразумението за ЕИП и Споразумението за СДХ, преценката кое законодателство в областта на социалната сигурност е било приложимо за заинтересования през спорния период, трябва, съвсем логично, да отразява тази разлика.

41 Затова в конкретния случай тези регламенти следва да се прилагат разделно, а именно, от една страна, в отношенията между Република Австрия и Княжество Лихтенщайн — въз основа на Споразумението за ЕИП, както е било още преди W M да започне допълнителна професионална дейност като самостоятелно заето лице в Швейцария, и от друга страна, в отношенията между Република Австрия и Конфедерация Швейцария — въз основа на Споразумението за СДХ.

42 Първо, що се отнася до Споразумението за ЕИП, което урежда в частност случаите, които имат връзка с Република Австрия и Княжество Лихтенщайн, член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 883/2004 гласи, че законодателството на държавата членка по пребиваване се прилага за съответното лице само ако то осъществява там значителна част от дейността си. В член 14, параграф 8 от Регламент № 987/2009 се уточнява, че за целите на прилагането на член 13, параграфи 1 и 2 от Регламент № 883/2004 „значителна част от дейността като заето или самостоятелно заето лице“, упражнявана в държава членка, означава, че значителна като количество част от всички дейности на заетото или самостоятелно заетото лице се извършва там, без непременно да представлява основната част от тези дейности. За да се определи дали значителна част от дейностите се упражняват в държава членка, в случаите на извършване на дейност като самостоятелно заето лице се вземат предвид оборотът, работното време, броят на предоставените услуги и/или доходът. В рамките на цялостната оценка по-малък от 25 % дял по отношение на тези критерии представлява показател за това, че в съответната държава членка не се извършва значителна част от дейностите.

43 От акта за преюдициално запитване личи, че през спорния период W M е осъществявал професионалната си дейност едновременно в Австрия и в Лихтенщайн, в които е получавал съответно 19 % и 78 % от доходите си. Следователно професионалната дейност, която заинтересованият е осъществявал през спорния период в държавата членка, в която е

пребивавал, а именно Република Австрия, е осигурявала по-малко от 25 % от доходите му. Затова не може да се приеме, че към онзи момент той е осъществявал значителна част от дейностите си в тази държава членка.

44 Член 13, параграф 2, буква б) от Регламент № 883/2004 предвижда, че ако съответното лице не пребивава в държавата членка, в която осъществява значителна част от дейността си, за него се прилага законодателството на държавата членка, в която е съсредоточена дейността му. Съгласно член 14, параграф 9 от Регламент № 987/2009 „мястото на съсредоточаване“ на дейността, извършвана в качество на самостоятелно заето лице по смисъла на посочения член 13, параграф 2, буква б), се определя, като се вземат предвид всички аспекти на професионалната дейност на това лице, и по-специално местонахождението на постоянното седалище, обичайното естество или продължителността на упражняваната дейност, броят на предоставените услуги и намерението на съответното лице, за което свидетелстват всички обстоятелства.

45 Като се има предвид, че през спорния период W M е осъществявал основната част от професионалната си дейност в Лихтенщайн и дейността му е била съсредоточена в тази държава, въз основа на член 13, параграф 2, буква б) от Регламент № 883/2004 във връзка с член 14, параграф 9 от Регламент № 987/2009 е трябвало през спорния период да е подчинен на лихтенщайнското законодателство в областта на социалната сигурност.

46 Следователно през този период за W M по принцип е било приложимо законодателството на друга държава членка, а не тази, на чието законодателство е бил подчинен в съответствие с дял II от Регламент № 1408/71, а именно австрийското законодателство в областта на социалната сигурност.

47 Следва обаче да се отбележи, че за такива случаи член 87, параграф 8 от Регламент № 883/2004 предвижда, че законодателството в областта на социалната сигурност, приложимо в съответствие с дял II от Регламент № 1408/71, продължава да се прилага, ако съответното положение остава непроменено, но във всеки случай не повече от десет години от датата на прилагане на Регламент № 883/2004.

48 Следователно е необходимо да се провери дали през спорния период съответното положение е останало непроменено, защото, ако е било така, за W M е трябвало да продължи да се прилага австрийското законодателство в областта на социалната сигурност. За целта следва по-конкретно да се определи дали представлява „промяна на съответното положение“ по смисъла на член 87, параграф 8 от Регламент № 883/2004 обстоятелството, че след като вече е осъществявал самостоятелна професионална дейност едновременно в държава — членка на Съюза, а именно Република Австрия, и в държава — членка на ЕАСТ, страна по Споразумението за ЕИП, а именно Княжество Лихтенщайн, W M е започнал пак едновременно допълнителна професионална дейност като самостоятелно заето лице в Швейцария, в която е получавал 3 % от общите си доходи.

49 В това отношение е достатъчно да се констатира, както Европейската комисия в писменото си становище, че в контекста на Споразумението за ЕИП, което урежда в частност отношенията между Република Австрия и Княжество Лихтенщайн, Конфедерация Швейцария се явява трета държава. Следователно фактът на осъществяването на професионална дейност от заинтересования в Швейцария няма значение за целите на необходимата проверка.

50 Оттук следва, че макар през спорния период W M да е осъществявал допълнителна професионална дейност като самостоятелно заето лице в Швейцария, съответното положение отпреди влизането в сила на Регламент № 883/2004 е останало непроменено. Затова съгласно член 87, параграф 8 от този регламент е трябвало заинтересованият да остане подчинен на австрийското законодателство в областта на социалната сигурност.

51 Второ, що се отнася до Споразумението за СДХ, което урежда в частност случаите, които имат връзка с Република Австрия и Конфедерация Швейцария, следва да се отбележи, че в конкретния случай през спорния период W M е осъществявал едновременно професионална дейност като самостоятелно заето лице в Австрия и в Швейцария, в които е получавал съответно около 19 % и 3 % от доходите си. Макар да е с по-голям дял, осъществяваната от заинтересования професионална дейност в Австрия, където той е пребивавал, е осигурявала по-малко от 25 % от доходите му. Ето защо съгласно член 14, параграф 8 от Регламент № 987/2009 спрямо W M не е можело да се приложи член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 883/2004, а е трябвало в съответствие с член 13, параграф 2, буква б) той да е подчинен на законодателството на държавата членка, където е била съсредоточена дейността му.

52 Като се има предвид, че през спорния период W M е пребивавал в Австрия и от гледна точка на Споразумението за СДХ е осъществявал там основната част от дейността си, то дейността на заинтересования е била съсредоточена в Австрия. Следователно е трябвало W M да е подчинен на австрийското законодателство в областта на социалната сигурност.

53 Този извод не може да бъде оборен с обстоятелството, че през спорния период заинтересованият успоредно е извършвал и професионална дейност като самостоятелно заето лице в Лихтенщайн, където е получавал 78 % от доходите си. Всъщност, както подчертава Комисията в писменото си становище, това обстоятелство няма значение от гледна точка на Споразумението за СДХ, тъй като в контекста на това споразумение Княжество Лихтенщайн се явява трета държава.

54 Оттук следва, че съгласно релевантните разпоредби на Регламенти № 1408/71 и № 883/2004, които се прилагат към случая в главното производство въз основа на Споразумението за ЕИП и въз основа на Споразумението за СДХ, които следва да се разглеждат разделно, през спорния период по отношение на W M е било приложимо едно и също законодателство в областта на социалната сигурност, а именно австрийското, поради което компетентните органи трябва да му издадат едно-единствено удостоверение.

55 Ето защо на поставените въпроси следва да се отговори, че Регламент № 1408/71, както и Регламент № 883/2004 във връзка с Регламент № 987/2009 трябва да се тълкуват в смисъл, че се прилагат въз основа на Споразумението за ЕИП и въз основа на Споразумението за СДХ към случаите, в които гражданин на Съюза, който осъществява професионална дейност като самостоятелно заето лице едновременно в държава — членка на Съюза, и в държава от ЕАСТ, страна по Споразумението за ЕИП, започва допълнителна професионална дейност като самостоятелно заето лице в Швейцария. Приложимото законодателство в областта на социалната сигурност следва да се определя съгласно релевантните разпоредби на тези регламенти разделно — в контекста на Споразумението за ЕИП и в контекста на Споразумението за СДХ.

По съдебните разноски

56 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (седми състав) реши:

Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, в изменената му и актуализирана редакция съгласно Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г., изменен с Регламент (ЕО) № 631/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 г., както и Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност, изменен с Регламент (ЕС) № 465/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г., във връзка с Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност, изменен с Регламент (ЕС) № 465/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г.,

трябва да се тълкуват в смисъл, че

се прилагат въз основа на Споразумението за Европейското икономическо пространство от 2 май 1992 г., изменено със Споразумението за участието на Република България и Румъния в Европейското икономическо пространство, и въз основа на Споразумението между Европейската общност и нейните държави членки, от една страна, и Швейцарската конфедерация, от друга страна, относно свободното движение на хора, подписано в Люксембург на 21 юни 1999 г., към случаите, в които гражданин на Съюза, който осъществява професионална дейност като самостоятелно заето лице едновременно в държава — членка на Съюза, и в държава от Европейската асоциация за свободна търговия, страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, започва допълнителна професионална дейност като самостоятелно заето лице в Швейцария. Приложимото законодателство в областта на социалната сигурност следва да се определя съгласно релевантните разпоредби на тези регламенти разделно — в контекста на Споразумението за Европейското икономическо пространство и в контекста на Споразумението между Европейската общност и нейните държави членки, от една страна, и Швейцарската конфедерация, от друга страна, относно свободното движение на хора.

Подписи